

3. PERUSOPETUS

3.1. Rahoitettava toiminta ja rahoituksen yleiset perusteet

Kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille perusopetusta sekä oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna esiopetusta. Kunta voi järjestää palvelut itse, yhdessä muiden kuntien kanssa tai hankkia palvelut muulta opetuksen järjestäjältä. Kuntien välistä yhteistyötä varten voidaan perustaa kuntayhtymä.

Lisäksi valtioneuvosto voi myöntää rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan perusopetuksen järjestämiseen. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että opetuksen järjestäminen perustuu erityiseen koulutus- tai sivistystarpeeseen ja että opetuksen järjestäjä ja kunta, jossa opetusta järjestetään, ovat sopineet asiasta. Lupa vieraskielisen opetuksen, erityisopetuksen, erityiseen maailmankatsomukselliseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuvan opetuksen ja kansanopistossa muille kuin oppivelvollisille annettavan opetuksen järjestämiseen voidaan myöntää alueellisen tai valtakunnallisen koulutus- tai sivistystarpeen perusteella, vaikka opetuksen järjestäjä ei ole tehnyt edellä tarkoitettua sopimusta. Lupa voidaan myöntää myös ulkomailla järjestettävää opetusta varten.

Vuonna 2006 perusopetuksen valtionosuuden/rahoituksen saajia on 515 ja esiopetuksen valtionosuuden/rahoituksen saajia 444.

Perusopetuksen rahoitus määräytyy oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan ja perusopetusta saavien oppilaiden tulosta.

3.2. Yksikköhinnan määräytyminen

3.2.1. Järjestäjäkohtaisen yksikköhinnan määräytymisen yleiset perusteet

Perusopetuksen yksikköhinta on järjestäjäkohtainen. Järjestäjäkohtaisen yksikköhinnan laskenta lähtee perusopetuksen keskimääräisen yksikköhinnan laskennasta (RahL 635/1998, 16§).

Valtioneuvosto vahvistaa perusopetuksen arvonlisäverottoman keskimääräisen yksikköhinnan varainhoitovuotta edeltävän vuoden syyskuussa. Vuonna 2007 perusopetuksen keskimääräinen yksikköhinta on 5 343,30 euroa/oppilas.

Yksikköhintaa laskettaessa oppilasmääränä käytetään edellisen syksyn oppilasmäärää (20.9.2006 oppilasmäärä), joka sisältää alle 18-vuotiaat perusopetuksen oppilaat ja perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettut pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevat esiopetusoppilaat sekä perusopetuslain 5 §:n mukaiset lisäopetuksen oppilaat.

3.2.2. Yksikköhinnan laskennan muutokset edellisvuoteen

- sisäoppilaitokseen kuuluvan majoituksen ja ruokailun saavien oppilaiden osalta keskimääräiseen yksikköhintaan tehtävä korotus muuttui 33 prosentista 27 prosenttiin.

3.2.3. Yksityiskohtaiset yksikköhinnan laskentaperusteet

Yksikköhinnan perusosa

Kunnan perusopetuksen yksikköhinnan perusosa saadaan kertomalla perusopetuksen keskimääräinen yksikköhinta luvulla 0,77.

Yksikköhinnan perusosaan tehtävät korotukset

Asukastiheysosa

Yksikköhinnan perusosaa korotetaan kunnille, joiden asukastiheys on alle 40 asukasta/km² seuraavasti:
 $0,1 \times$ keskimääräinen yksikköhinta \times asukastiheyden korotustekijä.

Asukastiheyden korotustekijä saadaan luvun 40 luonnollisen logaritmin ja kunnan asukastiheyden luonnollisen logaritmin erotuksena.

Kuntayhtymän perusopetuksen yksikköhintaa laskettaessa asukastiheytenä käytetään sen jäsenkunnista perusopetukseen osallistuneiden oppilaiden määrien mukaan painotettua jäsenkuntien asukastiheyksien keskiarvoa.

Kouluverkkotunnusosa

Yksikköhinnan perusosaa korotetaan kunnille, joiden

- asukastiheys on alle 3 asukasta/km² sekä saaristokunnille seuraavasti:
 $0,003 \times$ keskimääräinen yksikköhinta \times kouluverkkotunnus

- asukastiheys on 3 – 4 asukasta/km² seuraavasti:
 $0,003 \times$ keskimääräinen yksikköhinta \times kouluverkkotunnus \times (4 – kunnan asukastiheys).

Kouluverkkotunnus lasketaan vuosittain oppilasta kohden määräytyvien lukujen keskiarvona.

Kouluverkkotunnuksen oppilaskohtainen luku

1) Alle 80 oppilaan koulussa 1 - 6 vuosiluokilla opetusta ja esiopetusta (11-vuotinen oppivelvollisuus) saavan oppilaan osalta oppilaskohtainen luku lasketaan seuraavasti: (80 - koulun kokonaisoppilasmäärä) \times 1,2.

2) Kunnalle ja kuntayhtymälle, joka järjestää samankielistä opetusta alle 180:lle 7-9 vuosiluokan oppilaalle oppilaskohtainen luku lasketaan seuraavasti:

(180 - suomen- tai ruotsinkielisen opetuksen 7 - 9 vuosiluokan oppilasmäärä) x 0,6.

Korotus voi kuitenkin olla enintään 60. Oppilasmäärään sisältyy perusopetuslain 5 §:n mukaiset lisäopetuksen oppilaat.

3) muiden kuin 1 ja 2 kohdissa mainittujen oppilaiden osalta luku on nolla.

Perusopetuslain 17 §:n 2 momentin mukaista erityisopetusta saavia erityisoppilaita ei huomioida kouluverkkotunnuksen oppilaskohtaisen luvun laskennassa.

Kaksikielisyyskorotus

Perusopetuksen yksikköhinnan perusosaa korotetaan kaksikielisessä kunnassa luvulla, joka saadaan kertomalla keskimääräinen yksikköhinta luvulla 0,04.

Saaristokuntakorotus

Perusopetuksen yksikköhinnan perusosaa korotetaan saaristoisuuden perusteella seuraavasti:

- jos kunnan väestöstä vähintään puolet asuu ilman kiinteää tieyhteyttä mantereeseen, yksikköhinnan perusosaa korotetaan luvulla, joka saadaan kertomalla keskimääräinen yksikköhinta luvulla 0,25
- muissa saaristokunnissa yksikköhinnan perusosaa korotetaan luvulla, joka saadaan kertomalla keskimääräinen yksikköhinta luvulla 0,06.

Oppilasmääriin perustuvat korotukset

Perusopetuksen yksikköhinnan perusosaa korotetaan oppilaskohtaisella luvulla, joka saadaan:

- 1) kertomalla luvun 0,3 ja keskimääräisen yksikköhinnan tulo 7-9 vuosiluokkien ja lisäopetuksen oppilaiden määrällä
- 2) kertomalla luvun 4,0 ja keskimääräisen yksikköhinnan tulo vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden määrällä (11-vuotinen oppivelvollisuus)
- 3) kertomalla luvun 2,5 ja keskimääräisen yksikköhinnan tulo muiden vammaisoppilaiden määrällä (11-vuotinen oppivelvollisuus)
- 4) kertomalla luvun 0,5 ja keskimääräisen yksikköhinnan tulo muiden erityisoppilaiden määrällä (9-vuotinen oppivelvollisuus, POL 17 § 2 mom.)
- 5) kertomalla luvun 0,12 ja keskimääräisen yksikköhinnan tulo ruotsinkieliseen opetukseen osallistuvien oppilaiden määrällä
- 6) kertomalla luvun 0,2 ja keskimääräisen yksikköhinnan tulo vieraskielisten oppilaiden lukumäärällä (äidinkieli muu kuin suomi, ruotsi, saame).

Saadut luvut jaetaan lisäksi kokonaisoppilasmäärällä.

Opetusministeriö voi korottaa yksikköhintaa harkinnanvaraisesti erityisen koulutustehtävän perusteella ja/tai muusta syystä.

Jos yksityisen perusopetuksen järjestäjän erityiseksi koulutustehtäväksi on perusopetuslain 7 §:n 3 momentin nojalla määrätty järjestää opetusta pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille, korotetaan koulutuksen järjestäjän yksikköhintaa tätä opetusta saavien oppilaiden osalta kohtien 2 ja 3 mukaisesti.

Perusopetusta sisäoppilaitosmuotoisesti järjestettäessä yksikköhintaa korotetaan sisäoppilaitokseen kuuluvan majoituksen ja ruokailun saavien oppilaiden osalta euromäärällä, joka on 27 prosenttia ammatillisen koulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta. Tähän korotukseen ei sovelleta tasauserrointa. Koulukodissa perusopetusta järjestettäessä yksikköhintaan lisätään 1,5 kertaa keskimääräinen perusopetuksen yksikköhinta. Tähän korotukseen ei sovelleta myöskään tasauserrointa.

Tasauserroin

Tasauskertoimella tasataan korotusten vaikutus perusopetuksen keskimääräiseen yksikköhintaan (5 201,14), koska korotuksilla ei lisätä valtion ja kuntien rahoitusosuutta em. oppilasta kohti lasketusta keskimääräisestä yksikköhinnasta. Tasauskertoimella (0,963622) kerrotaan edellä kerrotulla tavalla laskettu yksikköhinta lukuun ottamatta sisäoppilaitos- ja koulukotikorotusta.

3.2.4. 18 vuotta täyttäneen yksikköhinta

Jos perusopetuksen koko oppimäärää suorittava oppilas on täyttänyt 18 vuotta, yksikköhinta on 60 prosenttia koulutuksen järjestäjälle oppilasta kohden määrätystä yksikköhinnasta (aikuiskoulutus). Myös tätä yksikköhintaa voidaan korottaa harkinnanvaraisesti, mikäli opetusministeriö niin päättää. Jos koulutuksen järjestäjän erityisenä tehtävänä on järjestää perusopetusta sisäoppilaitoksessa (esim. kansanopistossa), sovelletaan 18 vuotta täyttäneisiin samaa yksikköhintaa kuin muihin sisäoppilaitoksessa perusopetusta saaviin oppilaisiin.

3.2.5. Yksityisten opetuksen järjestäjien ja kuntayhtymien yksikköhinnat

Yksityisen perusopetuksen järjestäjän yksikköhinta on sen kunnan yksikköhinta, jossa opetus pääasiassa järjestetään tai 90 prosenttia kunnan hinnasta, jos opetuksen järjestäjä ei ole ennen 31.7.1998 ylläpitänyt perusopetusta tai sitä vastaavaa opetusta antavaa oppilaitosta. Jos yksityisen perusopetuksen järjestäjän erityiseksi koulutustehtäväksi on perusopetuslain 7 §:n 3 momentin nojalla määrätty järjestää opetusta pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille, korotetaan koulutuksen järjestäjän yksikköhintaa tätä opetusta saavien oppilaiden osalta.

Yksityisen perusopetuksen järjestäjän yksikköhintaa korotetaan arvonlisäveron osuudella, joka on 3,45 prosenttia vuonna 2007 (RahL 635, 23a§).

Kuntayhtymälle yksikköhinta lasketaan kuten kunnalle. Kuntayhtymän perusopetuksen yksikköhintaa laskettaessa asukastiheytenä käytetään sen jäsenkunnista perusopetukseen osallistuneiden oppilaiden määrien mukaan painotettua jäsenkuntien asukastiheyksien keskiarvoa.

Opetusministeriö voi harkinnanvaraisesti korottaa yksityisen opetuksen järjestäjän ja kuntayhtymän yksikköhintaa vuosittaisella päätöksellä.

Esimerkki järjestäjäkohtaisen yksikköhinnan laskennasta

3.3. Perusopetuksen rahoituksen määräytyminen

Perusopetuksen ennakollinen rahoitus määräytyy edellä kerrotulla tavalla oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan ja arvioidun perusopetusta saavien oppilaiden tulosta. Arvioituna oppilasmääränä käytetään 20.9.2005 ja 20.9.2006 tilanteiden mukaan perusopetusta saaneiden oppilaiden keskiarvoa, johon lisätään 20.9.2005 - 19.9.2006 maahanmuuttajien valmistavassa opetuksessa olleiden oppilaiden määrä. Rahoitus tarkistetaan varainhoitovuoden (20.9.2006 ja 20.9.2007) oppilasmäärien keskiarvon mukaiseksi vuoden 2007 loppuun mennessä, jolloin oppilasmäärää oikaistaan myös perusopetuksen aikuisopiskelijoiden ja maahanmuuttajien valmistavassa opetuksessa olleiden osalta.

3.4. Esiopetuksen rahoitus

Esiopetusta varten myönnetään rahoitusta opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän mukaisesti oppilaskohtaisesti. Valtionosuuden perusteena oleva yksikköhinta on 91 prosenttia asianomaisen opetuksen järjestäjän perusopetuksen yksikköhinnasta niille esiopetusoppilaille, joiden oppivelvollisuus on 9 vuotta. Yksikköhinta esiopetusoppilaalle, jonka oppivelvollisuus kestää 11 vuotta, on opetuksen järjestäjän perusopetuksen yksikköhinta.

